

PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN MESLEKİ DOYUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ: NİĞDE İLİ ÖRNEĞİ

ÖZET

Bu çalışmada Niğde ilinde görev yapan psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin mesleki doyumlarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırma verileri Mesleki Doyum Ölçeği (MDO) ve kişisel bilgi formu ile toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde bağımsız gruplar t testi, Man Whitney U testi, Kruskal Wallis H testi ve Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma bulgularında psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeyleri cinsiyet, yaş, medeni durum, mezun olunan lisans programı, eğitim düzeyi, meslekteki toplam hizmet süresi, görev yapılan ilçe, görev yaptığı kurum veya eğitim kademesi, çalıştığı kurumda hizmet sunduğu öğrenci sayısı, çalıştığı kurumda başka meslektaşı olup olmaması ve başka okula görevlendirmesinin olup olmaması değişkenlerine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Ayrıca psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeyleri ile idare ve öğretmen iletişimi arasında orta düzeyde ve pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

GİRİŞ

Freud ‘Sağlıklı insan sevebilen ve çalışabilen insandır.’ diyerek kişinin yaşamında iş ve mesleğin önemine vurgu yapmıştır. (Yeşilyaprak, 2012) Meslek bir kişinin hayatını kazanmak için yaptığı belli bir eğitim yoluyla edindiği, sonucunda bir ürün ya da hizmet ortaya koyduğu ve kuralları toplum tarafından belirlenmiş bilgi ve becerilere dayalı etkinlikler bütünüdür (Kuzgun, 2009). Bireyler meslekleri yoluyla yeteneklerini kullanma, başarı, statü vb gibi bir takım psikolojik ihtiyaçlarını da karşılarlar.

Kişilerin başarılı, mutlu ve üretken olabilmelerinin en önemli etkenlerinden biri mesleki doyumdur. Mesleki doyum, bireyin işine olan duygusal reaksiyonu veya kişinin kendi mesleği hakkındaki genel davranışlarının bir belirtisi olarak tanımlanmaktadır. Mesleki doyum, bireyin işten bekledikleri ve kazandıkları arasındaki uyumdur. Diğer bir deyişle beklenti ve kazanım arasındaki uyumun birey tarafından algılanma düzeyine bağlı olarak ortaya çıkan pozitif ya da negatif duygu yüküdür. Yaşam doyumunu etkileyen değişkenlerin mesleki doyumunu etkilediği ve mesleki doyumun, tüm yaşam doyumunun küçük bir göstergesi olduğu belirtilir.

Meslek seçimi ile başlayan ve kişinin tüm yaşamı boyunca onu etkileyen, mesleki doyum kavramı, literatürde iş doyumunu ya da iş tatmini şeklinde de yer almıştır. İş doyumunu (Job Satisfaction) işten elde edilen maddi çıkarların beraberinde, kişinin çalışmaktan aldığı zevk, işin sağladığı mutluluktur. İş görenin işinden hoşnut olup olmaması ile ilgili içsel bir durumdur. Çalışanların işlerine ilişkin olarak sahip oldukları olumlu yöndeki tutumdur. Kişinin işiyle ilgili değerlendirmesi sonucu eriştiği olumlu duygusal durum olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla iş doyumunu işin kazandırdıkları ve çalışanın beklentilerinin birbirine uyması sonucu oluşmaktadır (Bingöl,1990).

Rehberlik hizmetleri günümüzde öğretmenlik görevlerinin ötesinde bir uzmanlık alanı haline gelmiştir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri bu alanda yetişmiş, uzman danışmanlar tarafından yürütülmektedir. Psikolojik Danışman (Rehber Öğretmen) Eğitim-Öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde öğrencilere rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti veren, üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik ile eğitimde psikolojik hizmetler alanında lisans eğitimi almış personeldir.

Kişi sorunlarının birçoğunu kendi imkânları ile uygun bir çözüme kavuşturabilir ama bazı sorunlar bireyi sıkıştırır. Rehberlik bireye yardım etme sürecidir. Bu yardım, psikolojik bir yardımdır. Bu süreçte hem yardım alan hem de yardım eden önemlidir (Kepçeoğlu 1992). Psikolojik danışma, problemi olan bir danışan ile danışman arasında, danışanın çevresi ile daha etkili davranışlar geliştirmesini sağlayıcı yönde, bilgilendirmeyi içerir, böylelikle danışan çevresi ile daha etkili iletişimini sağlayacak etkili davranışlar geliştirir. Psikolojik danışma, danışanın kendini daha iyi hissetmesi ve kişisel doyum sağlayacak şekilde davranması amacına yönelik, karşılıklı bir etkileşim süreci olarak tanımlanabilir(Tan 2000). Özellikle okullarda bu amaca erişebilmek için psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin bu işlevi yerine getirecek şekilde sunulmasına önem verilmelidir. Öğrencinin tüm kapasite ile bir bütün olarak en uygun düzeyde gelişmesi ve kendini gerçekleştirmesi ancak bu şekilde sağlanabilir.

Bireylere yardım hizmeti sunan psikolojik danışmanların meslek doyumları alan yazında çalışılan güncel bir konudur. Mesleki doyum, başarı, memnuniyet, iyilik halinin artışı gibi bireysel yararlarının yanı sıra iş verimliliği ve üretkenlik gibi örgütsel kazanımları artıran önemli bir faktördür. Okullarda Psikolojik danışmanlarda mesleki doyum konusunda yapılan birçok araştırmanın cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, lisans mezuniyetleri, hizmet verilen kurum ya da eğitim kademesi yönünden mevcut durumu belirlemek için yapılan betimsel çalışmalar (Akkuş, 2010; Bayrı, 2006; Dalçipek, 2016; Kağan, 2010; Karababa, 2012; Tahincioğlu, 2018; Uslu, 1999) mevcuttur. Bu çalışmada ise Niğde ilinde görev yapan psikolojik danışmanların meslek doyumunun çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Niğde İlinde çalışan Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışmanlar oluşturmaktadır. Örneklem ise Niğde ilinde çalışan ve araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayan 130 rehber öğretmen/psikolojik danışmandır. Tablo 1’de araştırmaya katılan rehber öğretmen/ psikolojik danışmanların demografik ve meslekle ilgili özellikleri verilmiştir.

Tablo 1

Rehber öğretmen/psikolojik danışmanların demografik ve meslekle ilgili özelliklere göre sayısal dağılımı (n=130)

Rehber öğretmen/psikolojik danışmanların demografik ve meslekle ilgili özellikleri		Frekans	Yüzde(%)
Cinsiyet	Kadın	77	59,2
	Erkek	53	40,8
Yaş	21-25	10	7,7
	26-30	59	45,4
	31-40	42	32,3
	41 ve üstü	19	14,6
Medeni Durumu	Evli	96	73,8
	Bekâr	34	26,2
Mezun olduğu Lisans Programı	PDR/EPH	118	90,8
	Psikoloji	3	2,3
	Diğer	9	6,9
Eğitim Düzeyi	Lisans	100	76,9
	Yüksek Lisans Yapıyor	13	10
	Tezli Yüksek Lisans	5	3,8
	Tezsiz Yüksek Lisans	11	8,5
	Doktora Yapıyor	0	0
	Doktora	1	0,8
Meslekteki Toplam Hizmet Süresi	2 ve az	17	13,1
	3-5 yıl	15	11,5
	6-10 yıl	56	43,1
	11-20 yıl	23	17,7
	21 ve daha fazla	19	14,6
Görev Yaptığı İlçe	Altınhisar	5	3,8
	Bor	21	16,2
	Çamardı	7	5,4
	Çiftlik	10	7,7
	Merkez	84	64,6
Görev Yaptığı Kurum veya Eğitim Kademesi	Ulukışla	3	2,3
	Anaokulu/İlkokul	29	22,3
	Ortaokul	54	41,5
	Lise	44	33,8
	Diğer	3	2,3
Çalıştığı Kurumda Hizmet Sunduğu Öğrenci Sayısı	0-200	35	26,9
	200-500	52	40
	500-1000	35	26,9
	1000-1500	7	5,4
	1500 ve üstü	1	0,8
Çalıştığı Kurumda Başka Meslektaşı Olup Olmama	Evet	46	35,4
	Hayır	84	64,6
Başka Okula Görevlendirmesinin Olup Olmaması	Evet	6	4,6
	Hayır	124	95,4

Veri Toplama Araçları

Psikolojik danışmanların mesleki doyumlarını ölçmek amacıyla Kuzgun, Aydemir - Sevim ve Hamamcı (1996) tarafından geliştirilen Mesleki Doyum Ölçeği (MDÖ) ve araştırmada bağımsız değişken olarak ele alınan demografik ve meslekle ilgili bilgileri toplamak amacıyla Demografik ve Mesleki Bilgi Formu kullanılmıştır.

Mesleki Doyum Ölçeği (MDÖ), Mesleki Doyum Ölçeği, herhangi bir işte çalışan bireylerin o mesleğin üyesi olmaktan ne derece hoşnut olduklarını belirlemek amacıyla Herzberg'in 'İki Faktör Kuramı' temel alınarak Kuzgun, Sevim ve Hamamcı (1997) tarafından geliştirilmiştir. Ölçekte 'gelişme fırsatı/isteği' ve 'niteliklere uygunluk' olarak adlandırılan iki alt boyut, toplam 20 madde bulunmaktadır. Olumsuz maddeler (4,9,10,11,14,19 maddeler) tersten (yani 1,2,3,4,5 şeklinde) geri kalan maddeler doğrudan (yani 5,4,3,2,1 şeklinde) olarak puanlanmaktadır. 5'li derecelendirme şeklinde (5-Her zaman, 4- Sık sık, 3-Ara sıra, 2-Nadiren ve 1-Hiçbir zaman) yanıtlanmaktadır. Ölçeğin puanlanmasında ise alt boyutlarla birlikte genel olarak mesleki doyum düzeyini yansıtan toplam puan elde edilebilmektedir. Bu araştırmada ölçeğin toplam puanları dikkate alınmış, alt boyutlara göre değerlendirme yapılmamıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan ise 100'dür. Ölçekten alınan puanların yüksekliği, bireyin mesleki doyumunun yüksek olduğunu yansıtmaktadır.

Mesleki Doyum Ölçeğinin açımlayıcı faktör analizi sonucunda; maddelerin faktör yüklerinin ,291 ile ,765 arasında değiştiği, niteliklere uygunluk alt boyutu için % 36.4, gelişme fırsatı alt boyutu için % 12.2 olmak üzere iki alt faktörün açıkladıkları ve toplam varyansı ise % 48.6 olarak raporlanmıştır. Mesleki Doyum Ölçeği'nin güvenilirliği, iç tutarlılık kat sayısı hesaplanarak belirlenmiş olup ölçeğin tümü için Cronbach Alpha iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 'niteliklere uygunluk alt boyutu için .91 ve gelişme isteği/fırsatı alt boyutu için .75 olarak belirtilmiştir. Ayrıca ölçek maddelerinin her birinden alınan puanların toplam puanla ilişkilerinin .30'un üzerinde olduğu raporlaştırılmıştır (Kuzgun, Sevim ve Hamamcı, 1997). Bu araştırmada ölçekten elde edilen toplam puan kullanılmıştır.

Bu araştırmanın katılımcıları olan psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerden (n=130) elde edilen verilere göre ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ,90 olarak hesaplanmış, ölçeğin psikometrik özelliklerinin kabul edilebilir düzeyde olduğuna karar verilmiştir.

Veri Toplama Süreci ve Verilerin Çözümlemesi

Araştırma verileri 2020-2021 eğitim-öğretim yılında, Niğde ili merkez ve ilçelerinde görev yapan psikolojik danışman/rehber öğretmenlere ulaşılarak çevrimiçi ortamda toplanmıştır.

Toplanan veriler SPSS 20.00 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Toplamda 130 rehber öğretmenden toplanan veriler incelenmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini kontrol etmek için çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakılmış ve çarpıklık (skewness) -0,583; basıklık (kurtosis) 0,422 olarak gözlenmiştir. Bu değerlere göre dağılımın normalliği kabul edilebilir (Şencan, 2005). Parametrik tekniklerden ikili grup karşılaştırması için bağımsız gruplar t testi ve gruplardaki örneklem sayısının otuzun altına düştüğü durumda ise parametrik olmayan tekniklerden Man Whitney U testi; ikiden fazla grup karşılaştırmaları için ise gruplardaki örneklem sayısının otuzun altında olmasından dolayı parametrik olmayan tekniklerden Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Ayrıca Mesleki Ölçeği Puanları ile idare ve öğretmen iletişimi arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi yöntemi kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde rehber öğretmen/ psikolojik danışmanların mesleki doyum düzeyinin, demografik ve meslekle ilgili değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğine, daha sonra rehber öğretmen/ psikolojik danışmanların mesleki doyum düzeyi ile idare ve diğer öğretmenler arasındaki iletişimleriyle ilgili olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki ilişkiler karşılaştırılarak ilgili bulgularda yer verilmiştir.

Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin cinsiyete göre incelenmesine ilişkin bulgular

‘Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?’ probleminin test edilmesi amacıyla Bağımsız Gruplar T testi kullanılmış ve bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Katılımcıların Mesleki Doyum Düzeylerinin Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{x}	S	Sd	t	p
Kadın	77	78,31	9,28	128	1,100	0,273
Erkek	53	76,15	13,32			

Tablo 2 incelendiğinde kadın katılımcıların mesleki doyum puanları ortalaması ($\bar{x}=78,31$) ile erkek katılımcıların mesleki doyum puan ortalaması ($\bar{x}=76,15$) arasında anlamlı bir fark görülememiştir. ($p=0,273$)

Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin medeni duruma göre incelenmesine ilişkin bulgular

‘Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeyleri medeni duruma göre farklılık göstermekte midir?’ probleminin test edilmesi amacıyla Bağımsız Gruplar T testi kullanılmış ve sonuçlar Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3

Katılımcıların Mesleki Doyum Düzeylerinin Medeni Duruma Göre İncelenmesine İlişkin Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Medeni Durum	N	\bar{x}	S	Sd	t	p
Evli	96	77,58	11,51	128	2,64	0,792
Bekar	34	77	9,61			

Tablo 3 incelendiğinde evli katılımcıların mesleki doyum puanları ortalaması ($\bar{x}=77,58$) ile erkek katılımcıların mesleki doyum puan ortalaması ($\bar{x}=77$) arasında anlamlı bir fark görülememiştir. ($p=0,792$)

Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin görev yaptıkları kurumda başka meslektaşılı olup olmamasına göre incelenmesine ilişkin bulgular

‘Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin görev yaptıkları kurumda başka meslektaşılı olup olmamasına göre farklılık göstermekte midir?’ probleminin test edilmesi amacıyla Mann-Whitney U testi kullanılmış ve bulgular Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4

Katılımcıların Mesleki Doyum Düzeylerinin Görev Yaptıkları Kurumda Başka Meslektaşılı Olup Olmamasına Göre İncelenmesine İlişkin Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Başka Meslektaşılı Olup Olmaması	N	\bar{x}	S	Sd	t	p
Evet	46	78,36	9,91	128	0,718	0,474
Hayır	84	76,91	11,59			

Tablo 4 verilerine göre, görev yaptıkları kurumda başka meslektaşılı olan rehber öğretmenlerin aldıkları puanların ortalaması 78,36; başka meslektaşılı olmayan rehber öğretmenlerin ortalaması ise 76,91’dir. Buna göre çalıştığı kurumda başka meslektaşılı olan rehber öğretmenler ile meslektaşılı olmayan rehber öğretmenlerin puanları arasındaki farklılık, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin başka bir okula görevlendirmesinin olup olmamasına göre incelenmesine ilişkin bulgular

‘Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin başka bir okula görevlendirmesinin olup olmamasına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?’ probleminin test edilmesi amacıyla Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 5

Katılımcıların Mesleki Doyum Düzeylerinin Başka Bir Okula Görevlendirmesinin Olup Olmamasına Göre İncelenmesine İlişkin Mann-Whitney U testi Sonuçları

Görevlendirmesinin Olup Olmaması	N	SO	ST	U	p
Evet	6	42,17	253	232	0,120
Hayır	124	66,63	8262		

Tablo 5 incelendiğinde başka bir okula görevlendirmesi olan rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeyi puanlarının sıra ortalaması 42,17; başka bir okula görevlendirmesi olmayan rehber öğretmenlerin ise sıra ortalaması 66,63’dür. Buna göre başka okula görevlendirmesi olan rehber öğretmenler ile görevlendirmesi olmayanların puanları arasındaki farklılık, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (U=232; p=0,120; p>0,05).

Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin yaşa göre incelenmesine ilişkin bulgular

Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeyleri yaşa göre farklılık göstermekte midir?’ problemi Kruskal Wallis H testi ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 6’de verilmiştir.

Tablo 6

Katılımcıların Mesleki Doyum Düzeylerinin Yaşa Göre İncelenmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Yaş	N	SO	sd	χ^2	p
21-25	10	66,55	3	0,707	0,871
26-30	59	67,97			
31-40	42	64,58			
41 ve üstü	19	59,84			

Tablo 6 incelendiğinde 21-25 yaş arasında olanların sıra ortalaması 66,55; 26-30 yaş arasında olanların 67,97; 31-40 yaş arasında olanların 64,58 ve 41 ve üstü olanların ise 59,84’tür. Yaşa göre rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. [$\chi^2(3)=0,707$; p=0,871 p>0,05].

Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin görev yaptığı ilçeye göre incelenmesine ilişkin bulgular

Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeyleri görev yaptıkları ilçeye göre farklılık göstermekte midir?’ problemi Kruskal Wallis H testi ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo7’de verilmiştir.

Tablo 7

Katılımcıların Mesleki Doyum Düzeylerinin Görev Yapılan İlçeye Göre İncelenmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

İlçe	N	SO	sd	χ^2	p
Altunhisar	5	56,90			
Bor	21	62,38			
Çamardı	7	55,79	5	5,294	0,381
Çiftlik	10	84,90			
Merkez	84	64,29			
Ulukışla	3	93,67			

Tablo 7’deki verilere göre Altunhisar ilçesinde görev yapanların sıra ortalaması 56,90; Bor ilçesinde görev yapanların sıra ortalaması 62,38; Çamardı ilçesinde görev yapanların 55,79; Çiftlik ilçesinde görev yapanların 84,90; Merkez ilçesinde görev yapanların sıra ortalaması 64,29 ve Ulukışla ilçesinde görev yapanların sıra ortalaması 93,67’dir. Görev yapılan ilçeye göre rehber öğretmen/psikolojik danışmanların mesleki doyumlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. [$\chi^2(5)=5,294$; $p=0,381$ $p>0,05$].

Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin meslekte toplam hizmet sürelerine göre incelenmesine ilişkin bulgular

‘Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeyleri meslekteki toplam hizmet sürelerine göre farklılık göstermekte midir?’ problemi Kruskal Wallis H testi ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 8’da verilmiştir.

Tablo 8

Katılımcıların Mesleki Doyum Düzeylerinin Meslekte Toplam Hizmet Sürelerine Göre İncelenmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Toplam Hizmet Süresi	N	SO	sd	χ^2	p
2 yıl ve az	17	72,47			
3-5 yıl	15	59,63	4	1,951	0,745
6-10 yıl	56	68,47			
11-20 yıl	23	60,54			

Tablo 8 incelendiğine, meslekteki toplam hizmet süresi 2 yıl ve daha az olanların sıra ortalaması 72,47; 3-5 yıl olanların sıra ortalaması 59,63; 6-10 yıl olanların sıra ortalaması 68,47; 11-20 yıl olanların sıra ortalaması 60,54; 21 ve üstü olanların sıra ortalaması 61,13'dür. Meslekteki toplam hizmet süresine göre rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. [$\chi^2(4)=1,951$; $p=0,745$ $p>0,05$].

Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin görev yaptıkları kurum ve eğitim kademesine göre incelenmesine ilişkin bulgular

'Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeyleri görev yaptıkları kurum ve eğitim kademesine göre farklılık göstermekte midir?' problemi Kruskal Wallis H testi ile test edilmiş ve sonuçlar Tablo 9'de verilmiştir.

Tablo 9

Katılımcıların Mesleki Doyum Düzeylerinin Görev Yaptığı Kurum veya Eğitim Kademesine Göre İncelenmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Görev yaptığı kurum veya Eğitim Kademesi	N	SO	sd	χ^2	p
Anaokulu/İlkokul	29	76,79			
Ortaokul	54	65,71	3	5,107	0,164
Lise	44	59,55			
Diğer	3	39,83			

Elde edilen sonuçlara göre anaokulu/ilkokulda görev yapan rehber öğretmenlerin sıra ortalaması 76,79; ortaokulda görev yapanların sıra ortalaması 65,71; lisede görev yapanların 59,55 ve diğer kurumlarda görev yapanların sıra ortalaması ise 39,83'dir. Buna göre görev yaptığı kurum veya eğitim kademesine göre rehber öğretmenlerin puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(3)=5,107$; $p=0,164$ $p>0,05$].

Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin eğitim düzeylerine göre incelenmesine ilişkin bulgular

Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeyleri eğitim düzeylerine göre farklılık göstermekte midir? probleminin test edilmesi amacıyla Mann-Whitney U testi kullanılmış ve sonuçlar Tablo 10'de verilmiştir.

Tablo 10

Katılımcıların Mesleki Doyum Düzeylerinin Eğitim Durumlarına Göre İncelenmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	N	SO	sd	χ^2	p
Lisans	100	62,45			
Yüksek Lisans Yapıyor	13	75,69			
Tezli Yüksek Lisans	5	85	4	5,112	0,276
Tezsiz Yüksek Lisans	11	67,32			
Doktora	1	120,50			

Tablo 10 incelendiğinde rehber öğretmen/psikolojik danışmanların mesleki doyum düzeylerinin lisansüstü eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin mezun oldukları lisans programına göre incelenmesine ilişkin bulgular

‘Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeyleri mezun olunan lisans programına göre farklılık göstermekte midir?’ probleminin test edilmesi amacıyla Kruskal Wallis H testi kullanılmış ve bulgular Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11

Katılımcıların Mesleki Doyum Düzeylerinin Mezun Olunan Lisans Programına Göre İncelenmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Mezun Olunan Lisans Programı	N	SO	sd	χ^2	p
PDR	118	66,62			
Psikoloji	3	37,83	2	1,913	0,384
Diğer	9	60,06			

Lisans eğitimi PDR olanların sıra ortalaması 66,62; Psikoloji olanların sıra ortalaması 37,83 ve bu iki program dışında kalan diğer alanlardan lisans eğitimi almış olanların sıra ortalaması ise 60,06’dır. Rehber öğretmen/ psikolojik danışmanların mesleki doyum düzeylerinin mezun oldukları lisans programına göre farklılaşmadığı bulunmuştur. (P=0,384)

Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin hizmet sundukları öğrenci sayısına göre incelenmesine ilişkin bulgular

‘Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeyleri hizmet sundukları öğrenci sayısına göre farklılık göstermekte midir?’ probleminin test edilmesi amacıyla Kruskal Wallis H testi kullanılmış ve bulgular Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12

Katılımcıların Mesleki Doyum Düzeylerinin Hizmet Sundukları Öğrenci Sayısına Göre İncelenmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Hizmet Sunulan Öğrenci Sayısı	N	SO	sd	χ^2	p
0-200	35	62,67			
200-500	52	63,39			
500-1000	35	70,39	4	3,105	0,540
1000-1500	7	77,36			
1500 ve üstü	1	20			

Tablo 12'e göre hizmet sunduğu öğrenci sayısı 0-200 arasında olan rehber öğretmenlerin sıra ortalaması 62,67; 200-500 arası olanların sıra ortalaması 63,39; 500-1000 arası olanların sıra ortalaması 70,39; 1000-1500 arası olanların sıra ortalaması 77,36; 1500 ve üzeri olanların sıra ortalaması 20'dir. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır. [$\chi^2(4)=20,539$; $p=0,0540$; $p>0,05$].

Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeyleri ile idare ve öğretmen iletişimi arasındaki ilişkiye yönelik bulgular

Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeyleri ile idare ve öğretmen iletişimi arasındaki ilişkinin test edilmesinde ilişki analiz tekniklerinden Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi yöntemi kullanılmış ve bulgular Tablo 13'de sunulmuştur.

Tablo 13

Katılımcıların Mesleki Doyum Düzeylerinin İdare ve Öğretmen İletişimine Göre İncelenmesine İlişkin Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

	n	M	SD	1	2	3
1. Mesleki Doyum Düzeyi	130	77,43	11,01	1		
2. Öğretmen İletişim	130	4,26	0,84	0,357**	1	
3. İdare İletişim	130	4,35	0,95	0,418**	0,458**	1

** $p<0,01$ düzeyinde anlamlıdır.

Korelasyon analizi sonuçlarına göre rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeyi ile öğretmen iletişimi arasındaki korelasyon katsayısı $r=0,357$; mesleki doyum düzeyi ile idare iletişimi korelasyon katsayısı $r=0,418$; idare iletişimi ve öğretmen iletişimi arasındaki korelasyon katsayısı ise $r=0,458$ 'dir. Korelasyon katsayısının 0,30 ile 0,70 arasında olması değişkenler arasında orta düzeyde ilişkiyi ifade etmektedir (Köklü vd. ,2006).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma sonucunda, kadın ve erkek psikolojik danışman rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeyleri arasında farklılık olmadığı görülmüştür. Elde edilen sonuçlar psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin mesleki doyumunun cinsiyete göre farklılık göstermediği diğer çalışmalarla tutarlıdır(Kocayörük, 2000; Kağan, 2005; Akkuş, 2010; Ekşi, Ismuk ve Parlak, 2015; Tahincioğlu, 2018). Öte yandan alan yazında ise kadın psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin mesleki doyumlarının erkek psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin mesleki doyumlarına göre daha yüksek olduğu(Hamamcı, Göktepe ve İnanç (2004; Kocabaş, 2019) ve tam tersine daha düşük olduğuna ilişkin bulgular (Alçekiç, 2011; Aliyev ve Tunç, 2015; Çulha, 2017) mevcuttur. Kadın ve erkek psikolojik danışman/ rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin farklılaşmamasının sebebi çalışma saatleri ve koşullarının cinsiyet değişkenine göre çok fazla değişmemesi olabilir. Psikolojik danışman ve rehber öğretmenler cinsiyet fark etmeksizin okul öncesi, ilköğretim lise gibi çeşitli kurum ve kuruluşlarda benzer koşullarda çalışabilmektedir.

Araştırma sonucunda evli psikolojik danışman/rehber öğretmenlerle evli olmayanlar arasında mesleki doyum düzeyi yönünden farklılık bulunmamıştır. Mesleki doyum konusunda yapılan birçok araştırma bulgusu medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığını (Akkuş, 2010; Alçekiç, 2011; Dalçipek, 2016; Kadioğlu, 2014; Karababa, 2012; Umay, 2015) raporlarsa da sınırlı sayıda bazı araştırmalarda evli rehber öğretmenlerin meslek doyumunun daha yüksek (Çulha, 2017; Uslu, 1999) ya da tam tersine evli olmayan rehber öğretmenlerin mesleki doyumunun daha yüksek olduğunu gösteren araştırma bulguları (Evrarn, Akıntuğ ve Baysen, 2019) bulunmaktadır. Mesleki doyumun medeni duruma göre farklılaşmamasının sebebi evli veya bekar psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin iş hayatı ve özel hayatları arasında dengeli olmaları ile açıklanabilir.

Araştırma sonucunda çalıştığı kurumda başka meslektaşı olan ve olmayan psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeyleri yönünden bir farklılık gözlenmemiştir. Alan yazında psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin çalıştığı kurumda meslektaşlarının olması ve kurdukları dayanışmanın işbirliğini ve mesleki doyumunu olumlu etkilediğine dair araştırma sonuçları raporlanmıştır (Dalçipek,2016; Çoban, 2005). Aksine tek başına göre yapan psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin daha yüksek mesleki doyum yaşadıklarına ilişkin araştırma bulguları da bulunmaktadır (Evrarn, Akıntuğ ve Baysen, 2019). Psikolojik danışman/ rehber öğretmenlerin çalıştıkları kurumda başka meslektaşı olup olmamasının mesleki doyum düzeylerinde farklılık gözlenmemesi genellikle sınıf ve kademe düzeylerine göre görev paylaşımı yapmaları ve her psikolojik danışman/ rehber öğretmenin kendi kişisel çalışma alanını oluşturmasından kaynaklanabilir.

Araştırma sonucunda psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin başka bir okula görevlendirmesinin olup olmasının, mesleki doyum düzeyi yönünden farklılığa neden olmadığı bulunmuştur. Bu sonuç Kocabaş(2019)'un yaptığı çalışmadaki elde ettiği bulgular ile tutarlıdır. Psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin kadrolarının bulunduğu okul dışında haftanın belirli günleri farklı bir okulda görevlendirilmesinin görevlendirildikleri kurumlarda profesyonel desteğe ihtiyaç duyan öğrencilerin olabileceğinin bilincinde ve o öğrencilere yönelik hizmet sunabilme idealinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin mesleki doyumlarının görev yapılan ilçeye göre farklılaşmadığı gözlenmiştir. Niğde'nin küçük bir il olması ve bünyesindeki ilçelerin benzer koşulları taşıması, ilçelerde görev yapan psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin büyük bir kısmının merkez ilçede ikamet ediyor olması ile açıklanabilir.

Araştırmada psikolojik danışman/ rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeyleri ile yaş ve mesleki doyum düzeyleri ile meslekteki toplam hizmet süresi arasında farklılık bulunmamıştır. Bu sonuçlar literatürdeki diğer çalışmalar ile paralellik göstermektedir (Yeşilyaprak, 2000, Akkuş, 2010; Kağan, 2005; Çulha, 2017) Alan yazında meslekteki hizmet süresi fazla olan psikolojik danışman/ rehber öğretmenlerin meslek doyumlarının daha yüksek olduğunu ortaya koyan araştırmalar (Alçekiç, 2011; Kadioğlu, 2014) ve meslekteki hizmet süresi daha az olan psikolojik danışman/ rehber öğretmenlerin mesleki doyumlarının yüksek olduğunu raporlaştıran araştırmalar (Bayrı 2006; Kocabaş,2019) da mevcuttur. Meslekteki toplam hizmet süresi ile mesleki doyum arasında farklılığın olmaması psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin meslek hayatı ve rolleri ile yaşamın diğer alanlarındaki rollerinin bütünleştirilmesi ile açıklanabilir.

Araştırmanın psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin görev yaptıkları kurum ya da eğitim kademelerine göre mesleki doyum düzeyleri arasında farklılık olmadığı bulgusu literatürdeki diğer bulgularla (Kadioğlu, 2014; Kocayörük, 2000; Umay, 2015) örtüşmektedir. Öte yandan mesleki doyumun görev yapılan kurum ya da eğitim kademesine göre farklılaştığını gösteren araştırmalar da raporlanmıştır (Yeşilyaprak ve Poyrazlı, 2011; Kağan, 2005). Görev yapılan kurum veya eğitim kademesine göre mesleki doyumun farklılaşmamasının sebebi psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin çeşitli eğitim kademelerini deneyimleme olanağı ile açıklanabilir. Yani psikolojik danışman ve rehber öğretmenler ilkökul, ortaokul ve lise gibi çeşitli kademelerde hizmet sunabilmektedir.

Araştırmada psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Literatürde lisansüstü eğitim alan psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin mesleki doyumlarının daha yüksek olduğunu gösteren araştırmalar (Kocabaş,2019) ve aksine daha düşük olduğunu gösteren araştırmalar (Alçekiç, 2011; Yeşilyaprak ve Poyrazlı, 2011) mevcuttur. Bunun yanında psikolojik danışman/rehber öğretmenlerle yapılan bir çok araştırmada mesleki doyumun eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı sonucu görülmüştür. (Yeşilyaprak, 2000; Hamamcı, Göktepe ve İnanç, 2005; Bayrı, 2006; Akkuş, 2010; Ekşi, Ismuk ve Parlak, 2015) Mesleki doyumun eğitim düzeyine göre farklılaşmamasının sebebi araştırmanın katılımcısı psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin büyük çoğunluğunun lisans mezunu olması ile açıklanabilir.

Araştırma sonucunda psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin mesleki doyumlarının mezun olunan lisans programına göre farklılaşmadığı bulgusu elde edilmiştir. Benzer şekilde PDR ve dışındaki lisans mezunları arasında mesleki doyum yönünden farklılık olmadığını

gösteren araştırma sonuçları raporlanmıştır (Yeşilyaprak, 2000; Bayrı, 2006; Akkuş, 2010; Ekşi, Ismuk ve Parlak, 2015). Öte yandan Kocabaş (2019) PDR mezunu psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin sosyoloji, felsefe, eğitim programı gibi diğer alan mezunu psikolojik danışman/ rehber öğretmenlerden daha düşük mesleki doyum yaşadığını bulgusuna ulaşmıştır. Mezun olunan lisans programı ve mesleki doyum arasında farklılaşmanın olmamasının sebebi araştırmanın katılımcılarının büyük çoğunluğunun PDR alanından mezun olması ile açıklanabilir.

Araştırma sonucunda hizmet sunulan öğrenci sayısına göre psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin mesleki doyumlarının farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğrenci sayısının sunulacak rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin kalitesini, iş yükünü ve dolayısıyla mesleki doyumlarının etkilendiği belirtilmektedir (Bakioğlu ve Gayık-Asyalı, 2005; Tuzgöl-Dost ve Keklik, 2012; Dalççek, 2016). Psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin mesleki doyumlarının hizmet sundukları öğrenci sayısına göre değişmemesinin sebebi son yıllarda psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin sayısının artması, okul ve kurumlarda öğrenci sayısına göre birden fazla psikolojik danışman ve rehber öğretmenin görev yapıyor olması ile açıklanabilir.

Araştırma sonucunda psikolojik danışman rehber öğretmenlerin mesleki doyumunu ile öğretmen iletişimi ve idare iletişimi arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuç Kocayürük (2000) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile benzerlik taşımaktadır. Söz konusu araştırmada yöneticilerin saygılı ve anlayışlı yaklaşımlarına önemli cevabını veren psikolojik danışmanların mesleki doyumun niteliklere uygunluk boyutunda önemsiz cevabı verenlere göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca okul müdürü ile okul psikolojik danışmanı arasındaki ilişkinin mesleki doyumunu yordadığı görülmüştür (Clemens, Milsom, Cashwell, 2009). Psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin mesleki doyumunu ile idare ve öğretmen iletişimi arasındaki ilişki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin işbirliği ve karşılıklı iletişim ile daha kaliteli olmasını sağlayan önemli bir değişken olması ile açıklanabilir. İdare ve öğretmenlerle sağlıklı iletişim kuran psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin öğrencilere daha etkili hizmet sunduğu dolayısıyla da mesleki doyumun yüksek olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak Niğde ilinde görev yapan psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin mesleki doyumları cinsiyet, medeni durum, yaş, mezun olunan lisans programı, eğitim düzeyi, meslekteki toplam hizmet süresi, görev yaptığı ilçe, görev yaptığı kurum veya eğitim kademesi, çalıştığı kurumda hizmet sunduğu öğrenci sayısı, çalıştığı kurumda başka meslektaşları olup olmaması, başka bir okula görevlendirmesinin olup olmaması gibi değişkenlere göre farklılaşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bunun yanında psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin mesleki doyumları ile idare ve öğretmen iletişimi arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki gözlenmiştir. Okul ve kurumlarda sunulan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin etkililiği açısından psikolojik danışman ve rehber öğretmenler ile idare ve öğretmenlerin kurdukları iletişim önem arz etmektedir. Psikolojik danışman ve rehber öğretmenler okul ve kurumlarda yönetici ve öğretmenlerle en çok iletişimi olan bireylerdir. Bireylerin işleri gereği karşılaştıkları insanlara duyarsızlaşması, kişisel başarı ve yeterlik

duygularının azalması şeklinde ortaya çıkan tükenmişlik hissi yönetici, öğretmen ve ailelerle yoğun iletişim halinde olan psikolojik danışman ve rehber öğretmenler için yaşanması daha muhtemel bir olgudur(Yıldız,2012). Kurulan iletişimin niteliği mesleki tükenmişlik hissi için de önemli bir değişken olabilir. İlerideki araştırmalarda psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin idare ve öğretmen ile iletişiminin dinamiklerini anlamaya ve bu iletişimi geliştirebilecek faktörler üzerine odaklanılabilir.

KAYNAKÇA

Akkuş, O. (2010). *Rehberlik araştırma merkezlerinde görevli rehber öğretmenlerin iş doyumunu düzeylerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Alçekiç, K. G. (2011). *Kariyer gelişimi açısından psikolojik danışmanların mesleki doyum ve değerlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Aliyev, R. ve Tunç, E. (2015). Self-efficacy in counseling: The role of organizational psychological capital, job satisfaction, and burnout. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 190(2015), 97-105.

Bakioğlu, A. ve Gayık-Asyalı, S. (2005). *Rehber öğretmenlerin buldukları kariyer evrelerine göre okul yönetimini algılayışlarının niteliksel olarak incelenmesi*. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 21(21), 89-110.

Bayrı, H. (2006). *Ortaöğretim kurumlarında çalışan psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin iş doyumuna ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi (Güneydoğu Anadolu Bölgesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

Bingöl, D. (1990): *Personel Yönetimi ve Beşeri İlişkiler*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.

Clemens, E.V., Milsom, A., & Cashwell, C. S. (2009). Using leader-member exchange theory to examine principal-school counselor relationships, school counselors' roles, job satisfaction, and turnover intentions. *Professional School Counseling*, 13, 75-86.

Çoban, A. E. (2005). Psikolojik danışmanlar için meslektaş dayanışması, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 167-174.

Çulha, Y. (2017). *Okul psikolojik danışmanlarının müdürlerinin liderlik stillerini algıları ile kendi iş doyumunu ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Dalçıçek, E. (2016). *Okul öncesi eğitim kurumlarında ve ilköğretim kademesinde görev yapan rehber öğretmenlerin mesleki doyumlarının karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.

Dost, M. T., & Keklik, İ. (2012). Alanda çalışanların gözünden psikolojik danışma ve rehberlik alanının sorunları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 389-407.

Ekşi, H. Ismuk, E. ve Parlak, S. (2015). *Okul psikolojik danışmanlarında iş doyumunun yordayıcısı olarak psikolojik danışma özyeterliliği ve dinlenme becerileri*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(2), 84-103.

Evrar, G., Akıntuğ, Y., ve Baysen, E. (2019). Ortaöğretim kurumlarındaki rehber öğretmenlerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin yeterlik algıları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47(1), 116-133.

Hamamcı, Z., Oskargil-Göktepe, E. ve İnanç, N. (2005). Ankara ilinde çalışan okul psikolojik danışmanlarının mesleki gelişim ve meslek doyum düzeyleri arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(24), 27-44.

Kadıoğlu, F. (2014). *Psikolojik danışmanların (rehber öğretmenlerin) mesleki doyum ile kendine saygıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kağan, M. (2005). *Devlet ve özel ilköğretim okulları ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin iş doyumlarının incelenmesi (Ankara ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kağan, M. (2010). Ankara ilindeki devlet ve özel ilköğretim okulları ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin iş doyumlarının incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 39 – 55.

Karababa, A. (2012). *Psikolojik danışmanlarda olumlu mükemmeliyetçilik ve olumsuz mükemmeliyetçilik düzeylerinin iş doyumunu ve yaşam doyumunu yordamadaki rolü*. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Kepçeoğlu, M. (1992). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. (2. Baskı). Ankara: Gül Yayınevi.

Kocabaş, (2019). *Rehber öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin mesleki gelişim çabaları açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Bolu İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Kocayörük, E. (2000). *Çeşitli değişkenlere göre rehber öğretmenlerin meslek doyumlarının karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Köklü, N., Büyüköztürk, Ş., Coklu, Ö. (2006) *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. Ankara: PegemA Yayınları.

Kuzgun, Y., Aydemir-Sevim, S. ve Hamamcı, Z. (1999). Mesleki Doyum Ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(11), 14-18.

Kuzgun, Y.(2009). *Meslek rehberliği ve danışmanlığa giriş*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Tahincioğlu, D. (2018). *Psikologların ve psikolojik danışmanların iş doyumunu, çalışma yaşam kaliteleri ve merhamet düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Tan, H. (2000). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Teori ve Uygulama*. (4. Baskı) İstanbul:MEB Yayınları.

Umay, G. (2015). *Psikolojik danışman ve rehberlik öğretmenlerinin iş doyumunu ve tükenmişlik düzeylerinin ilişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Uslu, M. (1999). *Resmi eğitim kurumlarında çalışan psikolojik danışma ve rehberlik uzmanlarının iş doyumunu ve tükenmişlik düzeylerinin danışmanların denetim odağı ve bazı değişkenlere göre karşılaştırılması*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Yeşilyaprak, B. (2000). *İlköğretim okullarında görev yapan rehber öğretmenlerin iş doyumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi: Ankara ili örneğı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara.

Yeşilyaprak,B.(2012) *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*.Ankara:Nobel Yayınları

Yeşilyaprak, B. ve Poyrazlı, S. (2011, Ekim). *Rehber öğretmenlerde iş doyumu ve yordayıcı bazı değişkenler*. Sözlü bildiri, XI. Ulusal Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Kongresi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Yıldız, E. (2012). Mesleki tükenmişlik ve rehber öğretmenler üzerine bir araştırma. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(33), 37-61.